

MUDRE IZREKE

Temeljni naglasak sadržaja ove knjige stavljen je na učenja sabrana na osnovi predanja starih (5:1–4) i svakidašnjeg iskustva (6:6–11). Sadržinsku okosnicu knjige čini ljestvica vrijednosti koju mudraci ispisuju snagom načela: “Strah od Boga početak je mudrosti” (9:10; 1:7; 15:33), a među te vrijednosti, svakako, spada iskrenost, prilježnost, pouzdanost, samosavladavanje, umjerenost itd. Ljudska mudrost ograničena je i u svom narastanju uvijek ovisna o mudrosti Božijoj i uvjetovana njom. Ova biblijska knjiga često mudrost izjednačuje s pravičnošću. Štaviše, mudrost spregnuta s pravičnošću rađa plodovima uspjeha, dok ludost, duhovna slabost, uvijek vodi u propast i rastakanje.

Autorstvo knjige načelno se pripisuje Solomonu zbog njegove već legendarne mudrosti (1:1; 10:1; 25:1). Po naravi sadržaja ova knjiga smješta se u korpus tzv. mudroslovne književnosti Starog zavjeta i drevnog Bliskog istoka, Egipta u prvome redu, ali u njenom sadržaju ima jasnih tragova pučke mudrosti nakupljene u drevnim israilskim selima i porodicama u kojima je bila uvriježena prepisivačka tradicija. Koliko god je moguće sadržaj ove knjige čitati u ravni historijskog iskustva i njegova značenja primjeravati svakidašnjem životu pojedinca i zajednice, valja naglasiti da se njen sadržaj, osobito pojam mudrosti – a napose pojam božanske Mudrosti – u spoznajnom i iskustvenom smislu može čitati i razumijevati i u prenesenom, metaforičkom smislu i značenju, poglavito u onim slučajevima kad se ona, nerijetko, uspoređuje s dobrom i razboritom ženom, kakvu mladići trebaju tražiti u dobi kad se spremaju preuzeti životne odgovornosti i obaveze, ili luckastom, raspusnom i lahkomislenom djevom, koju treba izbjegavati i s njom svoj život ne dijeliti. Jezik je ove knjige bremenit, simboličan, često šifriran, zagonetan i semantički odveć lelujav i neuhvatljiv. No, ono što se sasvim jasno iz njega razabire, među ostalim stvarima, jest potreba i upozorenje da se čita s dozom kreativne napetosti, kao i poziv čitaocu da se pri njegovu iščitavanju podvrgne svojevrsnoj umnoj (samo)disciplini, podarujući mu tako, u svakom trenu, životvornu sintezu bitka unutarnjeg uvida i zrenja, kreposne brižnosti za duhovnu vrlinu i gorljive nabožnosti.

Proslov

1 Mudre izreke Solomona, sina Davidova, kralja Israila¹:

(2) da se mudrost i pouka steknu,

da se riječi razumne razaberu,

(3) da se primi pouka o životu promišljenom,

pravdi, pravičnosti i nepristrasnosti,

(4) da se lahkovjernim razboritost dade, mladima znanje i obazrivost;

(5) mudrac će poslušati i još više naučiti, a razuman mudar savjet dobiti;

(6) da se razumije izreka mudra i govor slikoviti, riječi mudraca i zagonetke njihove.

(7) Strah od Jahve početak je znanja; mudrost i pouku preziru bezumni.

Kloni se loša društva

(8) Poslušaj, sine moj, pouku oca svoga

i ne odbacuj upute majke svoje;

(9) zbilja će ti na glavi lijep vijenac biti,

a na vratu tvome ukrasi.

(10) Sine moj, ako te grešnici mamili budu, ne pristaj!

(11) Ako kažu: “Hajde s nama, krv da vrebamo, nevinoga u zasjedi bez razloga da čekamo;

(12) da ih žive, kao Šeol², progutamo, i čitave, kao one što slaze u grob;

(13) sve blago vrijedno naći ćemo mi, kuće ćemo svoje plijenom napuniti;

(14) bacat ćeš s nama žrijev svoj, svi ćemo mi jednu kesu imati.”

(15) Sine moj, ne idi putem s njima,

makni noge svoje sa staze njihove,

(16) jer noge njihove na zlo lete,

¹ Iako se na početku ovog poglavlja mudre izreke koje ono sadrži pripisuju Solomonu, iz odjeljaka koji slijede (22:17–21; 24:23; 30. i dr.) da se jasno razabratu da one ne potječu samo od njega. Ipak, najveći dio sadržaja poglavlja usko je vezan za Solomona.

² Šeol – stanište mrtvih.

i krv da proliju one hite.

(17) Zbilja je uzalud mrežu razapinjati
na oči svakoj ptici.

(18) Ali oni vlastitu krv svoju vrebaju;
zasjedu vlastitim životima svojim oni postavljaju.

(19) Takva je sudbina svakoga ko nasiljem dobitak
stječe;
on ga života košta.

Mudrost opominje

(20) Mudrost po ulici viče,
na trgu ona glas svoj diže;

(21) uzvikuje po mjestima bučnim;
na kapijama gradskim riječi svoje govori:

(22) "Dokle ćete, o vi lahkovjerni,
svoju lahkovjernost ljubiti?

I dokle će se podrugljivci podrugivanjem naslađi-
vati,

a bezumnici znanje mrziti?

(23) Obratite se na ukor moj;
gle, ja ću na vas duh svoj izliti;
ja ću vam riječi svoje obznaniti.

(24) Ja sam dozivala, a vi ste odbijali,
ruku sam svoju pružala, a niko nije mario;

(25) i svaki ste savjet moj zanemarili,
i ukor moj niste željeli –

(26) zato ću se i ja nevolji vašoj smijati;
kad vas strah obuzme, ja ću se rugati:

(27) kad vas strah poput oluje obuzme
i nevolja vam poput vihora dođe,
kada na vas jad i muka navale.

(28) Tad će me oni zvati,
ali se ja neću odazvati;

brižljivo će me tražiti,
ali me neće naći,

(29) jer su spoznaju mrzili
i straha od Jahve nisu izabrali.

(30) Savjeta moga nisu htjeli primiti,
i svaki su ukor moj prezirno odbijali.

(31) Zato će oni plod svojih postupaka jesti
i svojih se spletki nasititi.

(32) Jer će prevrtljive prevrtljivost njihova ubiti,
a bezumne će nemar njihov uništiti.

(33) Ali onaj koji mene sluša bezbrižno će živjeti
i bez straha od zla, spokojan će biti."

Blagodat mudrosti

2 Sine moj, ako ćeš riječi moje primiti
i u sebe zapovijedi moje čuvati,

(2) uho svoje ka mudrosti upravi,
srce svoje razumu prikloni;

(3) jer ako razboritost budeš tražio,
glas svoj za razum digao;

(4) ako ga budeš kao srebro tražio
i za njim kao za skrivenim blagom tragao –

(5) onda ćeš ti strah od Jahve razumjeti
i znanje ćeš Božije naći.

(6) Jer Jahve mudrost daje;
iz njegovih usta znanje i razum dolaze.

(7) On čuva duboku mudrost za čestite;
štit je onima koji hode bezazleni,

(8) jer on štiti staze pravde,
i čuva put njemu odanih.

(9) Tad ćeš poznati pravdu i pravičnost
i nepristrasnost i svaki put dobra.

(10) Jer mudrost će u srce tvoje ući,
a znanje će duši tvojoj milo biti;

(11) obazrivost će te čuvati,
razboritost će paziti na te,

(12) da te od puta zla izbavi,
od čovjeka koji opačine govori;

(13) od onih koji napuštaju puteve čestitosti
da bi stazama tame hodili;

(14) koji se činjenjem zla naslađuju
i opačini se zla raduju;

(15) kojih su putevi krivi,
i koji krivudaju na stazama svojim;

(16) da te izbavi od žene lahke,
od preljubnice na riječi laskave;

(17) koja saputnika mladosti svoje ostavlja
i zavjet Boga svoga zaboravlja;

(18) jer kuća njena u smrt tone
i tragovi njezini mrtvima vode;

(19) niko ko ode k njoj više se ne vrati
niti do puteva života dopre.

(20) Zato ti stazom dobrih ljudi hodi
i puteva se pravednika drži.

(21) Jer čestiti će na zemlji živjeti,
i bezazleni će na njoj ostati;

(22) ali opaki će sa zemlje pometeni biti,
a vjerolomni će biti iščupani iz nje.

Koristi mudrosti

3 Sine moj, ne zaboravi pouke moje,
zapovijedi moje neka čuva srce tvoje;
(2) jer će ti dane i godine životne produljiti
i mir ti donijeti.

(3) Ne dopusti da te dobrota i vjernost ikada napuste;

sebi ih oko vrata priveži,
na ploču ih srca svoga upiši.
(4) Tako ćeš blagonaklonost i ugled
u očima Božijim i ljudskim steći.
(5) Uzdaš se u Jahvu svim srcem svojim
i ne oslanjaj se na razum vlastiti.
(6) Na svim putevima svojim njega se sjeti,
i on će ti staze ispraviti.
(7) Ne umišljaj da mudar si;
boj se Jahve i zla se kloni.
(8) To će ti tijelu lijek biti
i okrepa kostima tvojim.
(9) Jahvu blagom svojim počasti
i prvinama sveg prinosa svoga;
(10) tad će ti hambari prepuni biti
i kace će ti se novim vinom prelijevati.
(11) Sine moj, ne odbij stegu Jahvinu
i ukor njegov ne preziri;
(12) jer koga Jahve voli – toga i kori,
kao otac milog sina svoga.
(13) Blago čovjeku koji mudrost nađe
i čovjeku koji razboritost stekne.
(14) Jer koristi njena veća je od koristi srebra,
a dobit njena bolja je od dobiti zlata.
(15) Od dragulja je ona dragocjenija;
i ništa za čim žudiš s njom se porediti ne može.
(16) Dug je život u desnici njenoj;
u lijevici su joj bogatstvo i čast.
(17) Putevi su joj putevi miline,
a sve su joj staze mir.
(18) Drvo je života onima koji se za nju uhvate,
i sretni su svi koji je čvrsto drže.
(19) Jahve je mudročću zemlju utemeljio,
razumom je on nebesa utvrdio.
(20) Znanjem njegovim bezdan se rastavio,
a iz oblaka se rosa cijedila.
(21) Sine moj, sačuvaj mudrost i obazrivost,
neka ti se iz očiju ne gube;
(22) tako će biti život duši tvojoj,
i ukras na vratu tvome.
(23) Tad ćeš ti putem svojim bezbrižno hoditi
i noga ti se neće spoticati.
(24) Kad legneš, nećeš se bojati;
kad legneš, sanak će ti sladak biti.
(25) Ne boj se strahote iznenada
niti stradanja kad bezbožnike stigne,
(26) jer Jahve će ti uzdanica biti
i nogu će tvoju da se u zamku ne uhvati čuvati.
(27) Dobra onima kojima treba ne uskrati

kad si ga kadar učiniti.
(28) Ne reci bližnjemu svome:
“Idi, pa se vrati,
sutra ću ti dati”,
kad to u sebe imaš.
(29) Ne kuj zla bližnjemu svome
dok on kraj tebe bezbrižno živi.
(30) Ni s jednim čovjekom ti se bez razloga ne
prepiri
ako ti on zla ne učini.
(31) Nasilniku ne zavidi
i ne biraj nijedan od puteva njegovih.
(32) Jer su Jahvi mrski pokvarenjaci;
a s čestitima on je prislan.
(33) Prokletstvo je Jahvino na kući opakoga,
a on blagosilja dom pravednika.
(34) Podrugljivcima on se podruguje,
a poniznima milost ukazuje.
(35) Mudri će čast naslijediti,
a bezumnici otkrivaju sramotu.

Očeva uputa

4 Čujte, sinovi moji, pouku očevu,
i pazite da biste razboritost stekli,
(2) jer ja vam dobar nauk dajem;
ne ostavljajte upute moje.
(3) Kad ja bijah sin u oca svoga,
krhak, i sin jedinac u matere svoje,
(4) tad me on učaše i govoraše mi:
“Neka srce tvoje čvrsto primi riječi moje;
zapovijedi se mojih drži, i živjet ćeš.
(5) Steci mudrost! Razboritost steci!
Ne zaboravi riječi mojih usta i od njih se ne okreći.
(6) Ne ostavljaj je, i ona će te čuvati;
voli je, i ona će na te paziti.
(7) Najvažnije je u mudrosti: steci mudrost;
i svime što imaš steci razboritost.
(8) Cijeni je, i ona će te uzdići;
ako je prigrliš, čast će ti pribaviti.
(9) Ona će ti na glavu vijenac od ljupkosti staviti;
krunu od ljepote darovat će ti.”
(10) Čuj, sine moj, i riječi moje prihvati,
pa će ti se godine životne umnožiti.
(11) Ja te putem mudrosti uputih;
pravim te stazama vodih.
(12) Kad budeš hodio, noge ti se neće saplitati,
a potrčiš li, nećeš se spotaknuti.
(13) Drži se upute; ne puštaj je.
Čuvaj je, jer ona je život tvoj.

- (14) Ne stupaj na stazu opakoga
i ne zapućuj se putem zlikovaca.
(15) Ostavi ga, ne prolazi njime;
okreni se od njega i dalje hodi.
(16) Jer oni ne mogu spavati ako zla ne čine;
i sanak im na oči ne dolazi sve dok koga ne sapletu.
(17) Jer oni hljeb opačine jedu
i vino nasilja piju.
(18) A staza je pravednika kao svjetlo praskozorja,
koje sve jače sija do pune svjetlosti dana.
(19) Put je bezbožnika kao mrkli mrak;
oni ne znaju o što se spotiču.
(20) Sine moj, pazi na riječi moje;
prigni uho svoje besjedama mojim.
(21) Ne puštaj ih iz svoga vida;
čuvaj ih usred srca svoga.
(22) Jer one su život onima koji ih nađu
i zdravlje svem tijelu njihovu.
(23) Povrh svega ustrajno čuvaj srce svoje,
jer iz njega život izvire.
(24) Ne daj opačini blizu usta svojih
i ne daj pokvarenom govoru blizu usana svojih.
(25) Neka oči tvoje pravo gledaju
i neka ti pogled pravo ispred tebe uprt bude.
(26) Pazi na stazu kojom hodiš,
i svi će ti puti sigurni biti.
(27) Ni desno ni lijevo ne skreći;
korak svoj daleko od zla drži.

Zamke bludničenja

- 5** Sine moj, zapazi mudrost moju,
prigni uho svoje razboritosti mojoj;
(2) da oštroumnost zadržiš
i da ti usne znanje sačuvaju.
(3) Jer s usana preljubnice kaplje med,
a glađe od ulja nepce je njeno;
(4) ali na kraju ona je gorka kao pelin,
kao dvosjekli mač oštra.
(5) Noge joj k smrti silaze,
koraci joj pravo u Šeol vode.
(6) Ona ne misli na put života;
putevi su njeni nesigurni, ona to ne zna.
(7) Zato sada, sinovi, poslušajte me
i ne udaljavajte se od riječi mojih.
(8) Držite put svoj daleko od nje
i vratima se kuće njezine ne primičite,
(9) da ne biste drugima slavu svoju dali,
a okrutnima godine svoje;
(10) da se ne bi tuđinci izobiljem vašim sladili

- i da teško stečena dobra vaša u tuđu kuću ne odu;
(11) da na kraju života svoga ne ridate,
kad meso vaše i tijelo vaše istrošeni budu,
(12) i kažete: "Kako sam samo pouku mrzio!
I kako je srce moje s prijezirom ukor odbijalo!
(13) Ja ne poslušah glasa učitelja svojih,
niti prignuh uho svoje onima što me poučavahu!
(14) Umalo ne upadoh u svako zlo
usred zbora i zajednice!"
(15) Pij vodu iz čatrnje svoje
i taze vodu iz bunara svoga.
(16) Moraju li se razlijevati izvori tvoji,
po ulicama potoci tvoji?
(17) Neka oni samo tvoji budu,
a ne i za neznance s tobom.
(18) Izvor ti blagoslovljen bio,
i radovao se sa ženom mladosti svoje;
(19) kao košuta mila i srna umiljata,
neka te grudi njene uvijek zadovolje;
ljubavlju njenom uvijek obuzet bio.
(20) Pa zašto bi se ti, sine moj, preljubnicom za-
nosio
i njedra tuđinke grlio?
(21) Jer pred očima su Jahvinim čovjekovi puti,
i sve staze njegove on motri.
(22) Opakog će uhvatiti zla njegova;
užad grijeha njegova čvrsto će ga držati.
(23) On će bez pouke umrijeti,
i u velikom bezumlju svom on će zalutati.

Pazi na stupice

- 6** Sine moj, kad jamčiš za bližnjega svoga,
jamstvo za neznanca dadeš,
(2) kad budeš riječima iz usta svojih u stupicu na-
mamljen,
riječima iz usta svojih ulovljen,
(3) onda ovo učini, sine moj, i spasi se ti:
kako si bližnjemu svome u šake dopao,
pođi, pokloni se i uporno bližnjega svoga moli.
(4) Ne daj sna očima svojim
niti drijema očnim kopcima svojim;
(5) otmi se lovcu iz ruku kao gazela
i kao ptica iz ruku ptičara.
(6) Otiđi mravu, o ljenjivče,
puteve njegove promatraj i mudar budi:
(7) on nema poglavara
ni nadzornika ni vladara,
(8) on hranu svoju ljeti sprema
i zalihe svoje za žetve prikuplja.

- (9) Dokle ćeš, o ljenjivče, tu ležati?
Kad ćeš se iz sna svoga probuditi?
- (10) Još malo spavaj, još malo drijemaj,
još malo sklopi ruke na počinak –
- (11) i tvoja će neimaština kao skitnica doći,
a oskudica će tvoja kao čovjek s oružjem navaliti.
- (12) Hulja, bezbožnik,
onaj je što pokvarenih usta hodi,
- (13) koji namiguje,
koji nogama svojim podgurkuje,
koji prstima svojim upire;
- (14) koji zloćom srca svoga stalno zlo snuje,
koji svađu zapodijeva.
- (15) Zato će mu nesreća iznenada doći;
u tren oka on će smrvljen biti, a lijeka neće biti.
- (16) Šest je stvari koje su mrske Jahvi,
sedam ih je njemu odvratnih:
- (17) oči ohole, jezik lažljiv,
ruke koje nevinu krv prolijevaju,
- (18) srce koje zle namjere snuje,
noge koje u zlo srljaju,
- (19) lažan svjedok koji laži izgovara
i čovjek koji među braćom svađu zapodijeva.
- (20) Sine moj, čuvaj zapovijedi oca svoga,
i pouke majke svoje ne ostavljaj;
- (21) zauvijek ih za srce svoje priveži;
oko vrata ih svoga zaveži.
- (22) Kad budeš hodio, one će te voditi,
kad budeš spavao, one će te paziti na te,
a kad se probudiš, one će te razgovarati.
- (23) Jer zapovijed je svjetiljka, a pouka svjetlo;
a ukori stege put su života,
- (24) da te od zle žene čuvaju,
od laskava jezika preljubnice.
- (25) Ne poželi u srcu svome ljepote njene
i ne dopusti joj da te osvoji očnim kopcima svojim.
- (26) Bludnici je dosta i kora hljeba,³
a preljubnica i ono najdragocjenije uzima.
- (27) Može li čovjek u njedra svoja žeravicu met-
nuti
a da mu odjeća ne izgori?
- (28) Može li čovjek po užarenom ugljevlju hoditi
a da mu se stopala ne sprže?
- (29) Tako je onome koji ide ženi bližnjega svoga;
ko god nju dotakne nekažnjen neće proći.
- (30) Ne preziru lopova ako ukrade
da glad svoju utoli, kad gladan je;
- (31) ali kad uhvaćen bude, sedmerostruko vraća,

- i sve imanje iz kuće svoje daje.
- (32) Nerazborit je onaj koji sa ženom preljubu čini;
ko god to učini sebe uništava.
- (33) Na rane i sramotu on će udariti,
i bruka njegova nikada se neće izbrisati.
- (34) Jer ljubomora čovjeka razjari,
pa on na dan osvete ne štedi.
- (35) Nikakvu odštetu neće prihvatiti
niti će zadovoljan biti, koliko god darova davao ti.

Bludnicine varke

- 7** Sine moj, drži riječi moje
i zapovijedi moje kod sebe čuvaj.
- (2) Drži zapovijedi moje, i živjet ćeš,
i pouke moje kao zjenicu oka svoga.
- (3) Za prste ih sebi priveži;
na ploču ih srca svoga napiši.
- (4) Kaži mudrosti: "Ti si sestra moja",
i nazovi razbor prisnim prijateljem,
- (5) da te oni od preljubnice čuvaju,
od žene tuđe što riječima svojim laska.
- (6) Jer na prozoru doma svoga
kroz rešetku pogledah ja,
- (7) i vidjeh među lahkovjernima,
i opazih među momcima mladića nerazborita
- (8) kako prolazi ulicom pokraj ugla njezina,
i kući se njenoj zapućuje,
- (9) u sumrak, u smiraj dana,
dok se mrklina noćna spuštala.
- (10) I gle, ususret mu izide žena,
kao bludnica obučena i srca prepredena.
- (11) Bučna je i buntovna,
noge joj u kući ne mogu ostati;
- (12) sad je na ulici, sad na trgovima,
i na svakom uglu vrebala.
- (13) I ona ga zgrabi i poljubi ga
i reče mu bezobrazna lica:
- (14) "Bila sam dužna prinijeti žrtvu pomiriteljicu;
danas sam zavjet svoj ispunila.
- (15) Zato sam ti ja ususret izišla;
tebe sam tražila, i našoħ te.
- (16) Po postelji sam svojoj pokrivače prostrla,
obojenu posteljinu egipatsku.
- (17) Namirisala sam postelju svoju
smirnom, alojom i cimetom.
- (18) Dođi, opijajmo se ljubavlju sve do jutra,
naslađujmo se milovanjem.
- (19) Jer muž mi kod kuće nije,
otišao je na dalek put;

³ Ili *Zbog bludnice čovjek će na koru hljeba spasti.*

(20) sa sobom je torbicu novčanu ponio,
i neće kući doći sve do uštapa.”

(21) Namami ga ona silnim nagovorom;
laskavim jezikom svojim ona ga zavede.

(22) On najednom za njom pođe
kao što vo na klanje ide,

kao što se jelen u gvožđa sputa,

(23) dok mu jetru ne probode strijela;

kao ptica što u zamku jurne,
tako ni on ne zna da će ga to stajati života.

(24) Zato me, sinovi, poslušajte sada,
i obazrite se na riječi iz mojih usta.

(25) Ne daj da ti srce skrene na puteve njene,
ne lutaj po stazama njezinim.

(26) Jer mnogo je smrtno ranjenih
koje je ona oborila;

i mnogo je onih koje je ona pobila.

(27) Kuća joj je put do Šeola,
koji se do odaja smrti spušta.

Preporuka mudrosti

8 Ne doziva li mudrost,
i ne diže li razum glas svoj?

(2) Navrh uzvisina, pored puta,
gdje se staze sastaju, stoji ona;

(3) pored kapija, gradu na ulazu,
na vratima ulaznim, ona viče:

(4) “Vas, o ljudi, zovem ja;
glas je moj za sinove ljudske.

(5) O lahkovjerni, shvatite mudrost;
urazumite se, o nerazumni!

(6) Slušajte, jer ja ću o važnim stvarima zboriti;
i da otkrijem šta je pravo, usta ću svoja otvarati.

(7) Jer usta će moja istinu govoriti;
a opakost je mrska usnama mojim.

(8) Prave su sve riječi iz usta mojih;
ništa krivo niti izopačeno u njima ne stoji.

(9) Sve su one jasne razumnoe,
i prave onima što nađoše znanje.

(10) Primi se upute moje, a ne srebra,
i znanja prije nego najprobranijega zlata.

(11) Jer mudrost je bolja od dragulja;
i nikakve se mile stvari s njome porediti ne mogu.

(12) Ja, mudrost, s razboritošću boravim,
i ja znanje i promišljenost posjedujem.

(13) Strah od Jahve jest mrziti zlo;
oholost i umišljenost i put zla

i usta pokvarena mrzim ja.

(14) Savjet je moj, i duboka razboritost;

ja sam razum, i snaga je moja.

(15) Mnome kraljevi kraljuju,
a vladari pravdu kroje.

(16) Mnome kraljevići vladaju,
i plemići, i svi koji pravo sude.

(17) Ja volim one koji vole mene;
a oni koje me ustrajno traže naći će me.

(18) Bogatstvo i čast sa mnom su,
dugotrajno izobilje i pravednost.

(19) Moj je plod bolji od zlata,
i od čistog zlata,

a dobitak moj – od najprobranijeg srebra.

(20) Ja putem pravde hodim,
sred staza pravednosti,

(21) da onima koji me vole izobilje podarim,
riznice da im napunim.

(22) Jahve me je imao na početku puta svoga,
prije svojih djela iz davnina.

(23) Iz vječnosti sam ja nastala, od početka,
od najranijeg vremena, prije vremena zemljinoga.

(24) Kad nije bilo bezdana, ja sam rođena,
dok još nije bilo vrela što vodom obiluju.

(25) Prije negoli su planine postavljene,
prije brda ja sam rođena;

(26) dok još nije bio zemlju ni polja,
niti prve praške svijeta stvorio;

(27) kad je nebesa postavljao,
ja sam tamo bila,

kad je na licu bezdana vidokrug označavao,

(28) kad je u visini oblake učvršćivao,
i vrela bezdana ojačavao,

(29) kad je moru granice njegove postavljao,
da se vode ne bi o zapovijed njegovu ogriješile,

kad je temelje zemlji udarao –

(30) tad sam ja kao majstor pored njega bila;

i ja sam mu iz dana u dan radost bila,
i pred njim se uvijek veselila,

(31) veselila se na svijetu, zemlji njegovoj,
i sinovima se ljudskim radovala.

(32) Zato sada, o sinovi, poslušajte me,
jer blagoslovljeni su oni koji puteve moje drže.

(33) Poslušajte upute i mudri budite,
i nemojte ih zanemariti.

(34) Blagoslovljen je čovjek koji mene sluša,
koji svaki dan u kapije moje gleda,

koji na dovratnicima mojim čeka.

(35) Jer onaj koji mene nađe

život nalazi i kod Jahve blagonaklonost stječe.

(36) A onaj ko se o mene ogriješi sebi će nauditi;
svi oni kojima sam mrska – smrt vole.”

Poziv mudrosti

- 9 Mudrost je kuću svoju sagradila,
sedam je stupova svojih istesala;
(2) hranu je svoju pripremila,
vino je svoje pomiješala;
i sto je svoj postavila;
(3) djevojke je svoje poslala,
i ona zove s vrhova gradskih uzvisina:
(4) "Ko god je neiskusna neka ovdje svrati!"
Nerazumnome kaže ona:
(5) "Dođi, jedi hrane moje
i pij vina što sam ga pomiješala."
(6) Okani se ludosti svoje, i živjet ćeš,
i pođi dalje putem razuma."
(7) Onaj koji podrugljivca opominje na se sramotu
tovari,
a onaj koji opakoga kori na se porugu prti.
(8) Ne kori podrugljivca,
on će te mrziti;
kori mudraca, on će te voljeti.
(9) Uputi mudroga, pa će on još mudriji biti,
pouči pravednoga, pa će on još više naučiti.
(10) Strah od Jahve početak je mudrosti,
a spoznaja Svetoga – to je razum.
(11) Jer zbog mene će ti se dani umnožiti
i godine života povećati.
(12) Ako si mudar, sebi si mudar,
a ako se podsmjehuješ, sam ćeš to trpjeti.
(13) Žena ludosti bučna je,
lahkovjerna, i ništa ne zna.
(14) Ona na ulazu u kuću svoju sjedi,
na stolici u visinama gradskim,
(15) i zove one što prolaze,
one što stazama svojim pravo idu:
(16) "Ko god je neiskusna, neka ovdje svrati!"
a nerazumnome ona veli:
(17) "Ukradena je voda slatka,
a hljeb koji se potajno jede ukusan je."
(18) Ali on ne zna da su mrtvi tamo,
da su gosti njeni u dubinama šeolskim.

Mudre izreke Solomonove

- 10 Mudre izreke Solomonove.
Mudar sin ocu radost donosi,
a lud je sin žalost majci svojoj.
(2) Ne donosi korist nepošteno stečeno blago,
ali pravednost od smrti izbavlja.
(3) Jahve neće dopustiti da pravednik gladauje,

- ali će žudnju opakoga odbiti.
(4) Lijena ruka osiromašuje čovjeka,
a vrijedna ga obogaćuje.
(5) Onaj koji sakuplja ljeti sin je koji mudro po-
stupa,
a onaj koji za žetve spava sin je koji postupa sra-
mno.
(6) Blagoslovi su nad glavom pravednika,
a usta su bezbožnika skrovište nasilja.
(7) Blagoslovljen je spomen pravednika,
a propada ime bezbožnika.
(8) Ko je mudra srca prima zapovijedi,
a luda brbljiva strada.
(9) Ko hodi bezazleno – hodi sigurno,
a poznat će se i onaj koji pođe stazama krivim.
(10) Onaj koji namiguje nevolju donosi,
ali onaj koji smiono kori mir donosi.⁴
(11) Usta su pravednika vrelo života,
a usta opakoga kriju nasilje.
(12) Mržnja svađu potiče,
a ljubav pokriva sve grijeha.
(13) Mudrost je na usnama razboritog,
a batina – za leđa nerazumnog.
(14) Mudri znanje čuvaju,
a usta bezumnika blizu su propasti.
(15) Blago je imućnome tvrđava njegova,
a siromašnima je propast neimaština njihova.
(16) Pravednome je nagrada život,
a nagrada opakoga – kazna.
(17) Onaj koji se upute drži na stazi života je,
a onaj koji ne haje za ukor zabludio je.
(18) Onaj koji mržnju skriva ima usne lažljive,
a onaj koji klevetu širi bez pameti je.
(19) Gdje je mnogo riječi, grijeh je neizbježan,
a ko jezik svoj obuzda mudar je.
(20) Jezik je pravednoga kao srebro probrano,
a malo vrijedi srce opakoga.
(21) Usne pravednoga mnoge hrane,
a budale umiru jer pameti nemaju.
(22) Blagoslov Jahvin bogatstvo donosi,
i on na to muku ne dodaje.
(23) Bezumnik uživa u činjenju opačina,
a razuman čovjek u mudrosti uživa.
(24) Ono čega se opaki boji snaći će ga,
a želja će pravednoga biti ispunjena.
(25) Kad oluja prohuji, opakoga više nema,
a pravednik zauvijek postojano stoji.

⁴ U grčkim rukopisima stoji *ali onaj koji smiono kori mir do-
nosi*, a u hebrejskom tekstu *a luda brbljiva strada*.

(26) Kakvo je srće zubima i dim očima, takav je ljenjivac onima koji ga šalju.
 (27) Strah će od Jahve život produžiti, a opakima će se godine skratiti.
 (28) Nada pravednome radost donosi, a propada nada opakoga.
 (29) Put je Jahvin utočište čestitome, a propast onima koji zlo čine.
 (30) Pravednik nikad neće uzdrman biti, a opaki neće na zemlji ostati.
 (31) S usta pravednoga mudrost izvire, a pokvaren će jezik iščupan biti.
 (32) Usne pravednoga znaju šta je milo, a usta opakoga šta je pokvareno.

11 Kriva vaga Jahvi je mrska, a prava mjera Jahvi radost je.
 (2) Kad oholost dođe, sramota dođe, a mudrost je uz smjerne.
 (3) Čestite će voditi poštenje njihovo, a nevjerne će uništiti pokvarenost njihova.
 (4) Na dan srdžbe nema koristi od bogatstva, a pravednost od smrti izbavlja.
 (5) Pravednost će nedužnome put utrti, a opaki će od zlobe svoje propasti.
 (6) Čestite će pravednost njihova izbaviti, a nevjerni će u pohlepi svojoj sapeti biti.
 (7) Kad zao čovjek umre, nada mu propadne; svega čemu se on u sili nadao nestaje.
 (8) Pravedan je spašen nevolje, a opaki zauzima mjesto njegovo.
 (9) Ustima svojim bezbožnik bližnjega svoga uništi, a pravedni se znanjem izbavlja.
 (10) Kad pravednome dobro krene, grad se raduje, a opakoga kad nestane, radosna vika nastane.
 (11) Blagoslovom čestitoga grad se uzdiže, a ustima opakoga razara se.
 (12) Onaj koji bližnjega svoga prezire nerazuman je, a čovjek razuman šuti.
 (13) Brbljivac tajnu otkriva, a pouzdan čovjek tajnu čuva.
 (14) Gdje upute nije, ljudi stradaju, a s mnogo savjetnika dolazi pobjeda.
 (15) Ko je strancu jamac – to će mu zbilja trpnja biti, a kome je mrsko jamac da bude – siguran je.
 (16) Ljupka žena slavu stječe, [ali žena koja mrzi pravednost prijestolje je beščašća.

Ljenjivica biva lišena bogatstva,]⁵
 a bezobzirni ljudi stječu bogatstvo.
 (17) Milosrdan čovjek sebi dobro čini, a okrutan čovjek tijelu svome zlo nanosi.
 (18) Opaki varljivu zaradu stječe, a ko pravdu sije sigurnu nagradu dobija.
 (19) Onaj ko je uistinu pravedan do života dopire, a ko za zlom krene izaziva smrt svoju.
 (20) Ko je opaka srca Jahvi mrzak je, a bezazleni na putu svome radost su Jahvi.
 (21) Zbilja, zao čovjek nekažnjen neće proći, a potomci će pravednih izbavljeni biti.
 (22) Kao halka zlatna na svinjskome rilu lijepa je žena koja razuma nema.
 (23) Želja pravednoga završava se samo dobrim, a nada opakoga samo bijesom.
 (24) Ima onih što obilno daju, i sve više imaju; darežljivi još više stječu, a škrci u neimaštinu zapadaju.
 (25) Darežljiv će čovjek napredan biti, a ko napaja sam će se napojiti.
 (26) Onoga koji žito u potaji drži narod prokune, a blagoslov je nad glavom onoga koji je rad da ga proda.
 (27) Onaj koji ustrajno dobro traži blagonaklonost će naći, a ko zlo traži zlo će ga snaći.
 (28) Ko se u bogatstvo svoje uzda – taj će propasti, a pravedan će kao zelen list rasti.
 (29) Onaj koji vlastitu kuću svoju uznemirava samo vjetar žanje; a bezumnić će mudrome sluga biti.
 (30) Plod pravednoga drvo života je, a ko je mudar pridobiva duše.
 (31) Ako će pravednik na zemlji dobiti ono što zaslužio je, još više će bezbožnik i grešnik!

12 Ko god voli pouku voli znanje, a kome je ukor mrzak tupoglav je.
 (2) Dobar će čovjek kod Jahve blagonaklonost steći, a on će ukoriti čovjeka koji zlo kuje.
 (3) Opačinom se čovjek neće utvrditi, a korijen se pravednome neće pomjeriti.
 (4) Čestita je žena mužu svome kruna, a koja ga sramoti – ta mu je truhlež u kostima.
 (5) Misli su pravednoga prave, a savjeti opakoga prijevarni.

⁵ Tako je u grčkim rukopisima. U hebrejskom tekstu ovih riječi nema.

- (6) Riječi opakih krv vrebaju,
a čestite će usta njihova izbaviti.
- (7) Opaki su uništeni i nema ih više,
a kuća pravednoga uspravno stoji.
- (8) Čovjek će prema oštroumnosti svojoj hvaljen biti,
a onaj opaka srca prezren će biti.
- (9) Bolji je onaj koji se malo cijeni, a slugu ima,
nego onaj koji se uzdiže, a hljeba nema.
- (10) Pravedan čovjek vodi brigu o životu živinčeta
svoga,
a i samilost je opakoga okrutna.
- (11) Onaj koji zemlju svoju radi dosta će hljeba
imati,
a koji za besposlicama ide nerazuman je.
- (12) Opak čovjek želi plijen zlih ljudi,
ali korijen pravednoga plod daje.
- (13) Zao čovjek upada u zamku grijehom usana
svojih,
a pravedan će nevolju izbjeći.
- (14) Čovjek će se dobrom zasititi od ploda usta
svojih,
a djela ruku čovjekovih njemu će se vratiti.
- (15) Put bezumnika prav je u njegovim očima,
a mudar je onaj koji savjet sluša.
- (16) Bijes bezumnika odmah se vidi,
a razborit čovjek sramotu pokriva.
- (17) Onaj koji istinu govori iznosi što je pravo,
a lažan svjedok prijevaru.
- (18) Ima onih što nesmotreno govore – kao kad
mač probada,
a jezik mudroga lijek donosi.
- (19) Istinoljubive usne traju dovijeka,
a lažljiv jezik traje samo tren.
- (20) Prijevara je u srcu onih koji zlo snuju,
a koji savjete miroljubive daju radosni su.
- (21) Nikakvo zlo neće pravednoga snaći,
a opaki grcaju u nevolji.
- (22) Lažljive usne Jahvi su mrske,
a istinoljubivi su Jahvi radost.
- (23) Pametan čovjek skriva svoje znanje,
a srce bezumnika ludost obznanjuje.
- (24) Ruka će vrijednoga vladati,
a lijena će prisilnom radu podvrgnuta biti.
- (25) Tjeskoba u srcu čovjeka pritišće,
a dobra mu riječ donosi radost.
- (26) Pravedan vodi bližnjega svoga,
a opake put vodi u zabludu.
- (27) Ljenjivac ne dovršava posla svoga⁶,

a marljivost je čovjeku dragocjen imetak.

(28) Na putu je pravde život,
i na stazi njenoj nema smrti.

- 13** Mudar čovjek pouku prima,
a podrugljivac ukora ne sluša.
- (2) Od ploda usta svojih čovjek dobro uživa,
a za nasiljem žudi duša nevjernoga.
- (3) Onaj koji usta svoja čuva život svoj čuva,
a ko nesmotreno govori – propast mu je.
- (4) Duša ljenjivca žudi i ništa ne dobija,
a duša je vrijednoga posve zasićena.
- (5) Pravedan čovjek mrzi neistinu,
a opaki gnusno i sramno postupaju.
- (6) Pravda čuva onoga što čestito živi,
a grešnika opačina uništava.
- (7) Ima onih što se pretvaraju da su bogati, a ništa
nemaju;
drugi se pretvaraju da su siromašni, a golemo bo-
gatstvo imaju.
- (8) Otkup je života čovjeku bogatstvo njegovo,
a siromah prijetnje ne čuje.
- (9) Svjetlo pravednoga blistavo sija,
a svjetiljka se opakoga ugasi.
- (10) S ohološću samo sukob dolazi,
a mudrost je u onih koji savjet primaju.
- (11) Nečasno stečeno blago nestaje,
a uvećava ga onaj koji ga radom skuplja.
- (12) Preduga nada ubija srce,
a ispunjena želja drvo je života.
- (13) Onaj koji savjet prezire za njegov će platiti,
a ko zapovijed poštuje nagrađen će biti.
- (14) Pouka mudroga vrelo je života;
ona udaljuje čovjeka od zamke smrti.
- (15) Ispravno razumijevanje donosi blagonaklo-
nost,
a mučan je put nevjernoga.
- (16) Svaki razborit čovjek po znanju postupaju,
a bezumnik ludost svoju otkriva.
- (17) Zao glasnik u muku zapada,
a pouzdan izaslanik lijek donosi.
- (18) Neimaština i sramota stići će onoga koji za
uputu ne haje,
a ko na ukor pazi počašćen će biti.
- (19) Ispunjena želja slatka je duši,
a ludima je mrsko da se zla klone.
- (20) Onaj koji s mudrim ljudima hodi mudar će biti,
a sapatnik bezumnika zlo će trpjeti.
- (21) Nesreća progoni grešnike,
a nagrada je pravednome blagostanje.

⁶ Frazeološki izraz u hebrejskom *ne peče lovinu svoju*.

(22) Dobar čovjek ostavlja baštinu djeci djece svoje, a za pravednog se čuva blago grešnika.

(23) Obilje je hrane na zemlji siromahovoj, ali je nepravda pomete.

(24) Onaj koji štedi prut svoj mrzi sina svoga, a ko ga voli brižljivo ga odgaja.

(25) Pravedan do mile volje jede, a trbuh opakoga potrebit je.

14 Mudra žena kuću svoju gradi, a luda je vlastitim rukama svojim sa zemljom savrnjuje.

(2) Onaj koji čestito hodi Jahve se boji, a ko s puta skreće Jahvu prezire.

(3) U ustima je bezumnika prut za leđa njegova, a mudre će usne njihove zaštititi.

(4) Gdje nema volova, jasje su prazne, a snagom volovskom dolazi obilna žetva.

(5) Pouzdan svjedok neće slagati, a lažan svjedok lažima diše.

(6) Podrugljivac mudrost traži, i ne nalazi je, a lahko stiže znanje onome ko razuma ima.

(7) Ostavi ludoga, jer te nema čemu poučiti.

(8) Mudrost je razboritoga da put svoj razumije, a ludost je bezumnoga prijevara.

(9) Ludi se grijehu izruguju, a među čestitim dobronamjernosti ima.

(10) Srce zna za gorčinu svoju, i niko drugi radost njegovu podijeliti ne može.

(11) Kuća će opakoga uništena biti, a cvjetat će čador čestitoga.

(12) Ima puta koji se čovjeku pravim čini, ali na kraju svome to je put smrti.

(13) I u smijehu srce može na mucu biti, a i radost se tugom može okončati.

(14) Otpadnik u srcu postupaka će se svojih nasiti, a dobar čovjek svojim će zadovoljan biti.

(15) Lahkovjeran u sve povjeruje, a razuman čovjek o koracima svojim razmisli.

(16) Mudar je čovjek oprezan i od zla se okreće, a bezumnik je neoprezan i nemaran.

(17) Nagao čovjek ludosti čini; a omražen je čovjek zlih nakana.

(18) Lahkovjerni baštine ludost, a razumni su znanjem okrunjeni.

(19) Zao će pred dobrim ničice pasti, a opaki pred kapijama pravednog.

(20) Siromah je čak i bližnjemu svome mrzak,

a mnogo je onih koji vole imućne.

(21) Griješi onaj koji bližnjega svoga prezire, a blago onome koji je prema potlačenome milostiv.

(22) Ne idu li stranputicom oni koji zlo kuju? A dobrota će i vjernost s onima koji dobro snuju biti.

(23) U svakom trudu ima koristi, a puki govor samo u neimaštinu vodi.

(24) Kruna je mudrih njihovo bogatstvo, a vijenac bezumnih njihova je ludost.

(25) Pouzdan svjedok spašava živote, a onaj koji laži govori nevjeran je.

(26) U strahu od Jahve velika je sigurnost, i djeca njegova imat će utočište.

(27) Strah od Jahve vrelo je života; njime se izbjegava zamka smrti.

(28) U mnoštvu naroda kraljeva je slava, a bez naroda vladar propada.

(29) Onaj koji se teško rasrdi golema je razuma, a ko je nagao ludost iskazuje.

(30) Mirno srce život je tijelu, a zavist je truhlež kostima.

(31) Onaj koji siromaha tlači Stvoritelju se njegovu ruga,

a ko je milostiv prema siromahu poštuje ga.

(32) Opaki zbog grijeha svoga propada, a pravedan i u smrti utočište ima.

(33) Mudrost počiva u srcu onoga koji razuma ima,

a pokaže se nutrina srca bezumnika.

(34) Pravednost uzvisuje narod, a grijeh je sramota svakom narodu.

(35) Kralj se raduje slugi koji mudro postupa, a gnjev njegov natovari se na onoga koji sramno postupa.

15 Blag odgovor gnjev stišava, a gruba riječ jača srdžbu.

(2) Jezik mudroga znanje preporučuje, a usta bezumnika ludost prolijevaju.

(3) Oči su Jahvine na mjestu svakome, na zlog i dobrog motre.

(4) Blag jezik je drvo života, a opačina na njemu duh satire.

(5) Bezumnik odbija pouku oca svoga, a ko za ukor haje razuman je.

(6) Golemo je blago u kući pravednog, a nevolja u zaradi opakog.

(7) Usne mudrog znanje šire, a takva nisu srca bezumnika.

(8) Žrtva opakoga Jahvi je mrska,

a radost mu je molitva čestitoga.
 (9) Put opakoga mrzak je Jahvi,
 a voli onoga koji za pravdom ide.
 (10) Teška kazna čeka onoga koji pravi put ostavlja;
 a ko ukor mrzi umrijet će.
 (11) Šeol i Abadon pred Jahvom otvoreni leže,
 i koliko još srca sinova ljudskih!
 (12) Podrugljivac ne voli onoga koji ga kori,
 on neće mudrome otići.
 (13) Veselo srce lice razvedri,
 a kad je srce žalosno, duh se lomi.
 (14) Srce oštroumnog traži znanje,
 a usta bezumnika ludošću se hrane.
 (15) Svi su dani patnikovi zli,
 a veselo se srce gosti bez prestanka.
 (16) Bolje je malo sa strahom od Jahve
 nego golemo blago i nemir s njim.
 (17) Bolja je zdjela povrća gdje ima ljubavi
 nego s mržnjom vo utovljeni.
 (18) Nagao čovjek kavgu zameće,
 a strpljiv svađu smiruje.
 (19) Put je ljenjivca kao plot trnja,
 a staza je čestitoga glavni put.
 (20) Mudar sin veseli oca,
 a bezumnik prezire majku svoju.
 (21) Ludost je radost onome što razuma nema,
 a razuman čovjek pravo hodi.
 (22) Bez savjetovanja nakane propadaju,
 a uz mnogo savjetnika uspiju.
 (23) Čovjek se valjanom odgovoru veseli,
 a kako je riječ u pravo vrijeme ugodna!
 (24) Mudrome staza života vodi gore,
 da se drži podalje od Šeola, dolje.
 (25) Jahve će sa zemljom kuću ohologa spraviti,
 i međe udovici postaviti.
 (26) Zle nakane Jahvi su mrske,
 a iskrene su mu riječi drage.
 (27) Onaj koji nečasno stječe kući svojoj donosi
 nevolje,
 a kome je podmićivanje mrsko živjet će.
 (28) Srce pravednika razmišlja o odgovoru svom,
 a usta opakoga zloću proljevaju.
 (29) Daleko je Jahve od opakog,
 a molitvu pravednog on čuje.
 (30) Svjetlucave oči srce razgale;
 dobra vijest kosti izliječi.
 (31) Onaj čije uho poslušava ukor koji život daje
 boravit će među mudrima.
 (32) Onaj koji za pouku ne haje sebe prezire,

a ko ukor poslušava razboritost stječe.
 (33) Strah od Jahve uputa je ka mudrosti,
 a prije slave dolazi poniznost.
16 Nakane srca pripadaju čovjeku,
 a odgovor s jezika od Jahve dolazi.
 (2) Svi putevi čovjekovi čisti su u očima njegovim,
 ali Jahve vaga pobude.
 (3) Djela svoja Jahvi predaj,
 i nakane će se tvoje ispuniti.
 (4) Jahve sve sa svrhom stvori,
 pa i opakoga za dan propasti.
 (5) Ko god je srca ohola mrzak je Jahvi;
 znaj, on neće nekažnjen ostati.
 (6) Lubavlju i vjernošću grijeh se okajava,
 a strahom od Jahve kloni se zla.
 (7) Kad su Jahvi dragi putevi čovjekovi,
 i neprijatelje njegove s njim pomiri.
 (8) Bolje je malo sa pravdom
 nego golema dobit s nepravdom.
 (9) Srce čovjekovo put svoj smišlja,
 a Jahve korake njegove upravlja.
 (10) Proroštvo je na usnama kraljevim;
 u presudi ne smiju pogriješiti usta njegova.
 (11) Vaga i tezulje pripadaju Jahvi;
 svi utezi u vreći njegovo su djelo.
 (12) Mrsko je kraljevima opačine činiti
 jer je prijestolje na pravdi utvrđeno.
 (13) Pravedne usne radost su kraljevima,
 i onaj ko pravo govori voljen je.
 (14) Žestina kraljeva vjesnik je smrti,
 ali mudar čovjek nju će ublažiti.
 (15) Život je u vedrini lica kraljeva,
 a kao oblak s proljetnom kišom blagonaklonost je
 njegova.
 (16) Koliko je samo bolje mudrost nego zlato steći,
 i radije razum nego srebro odabrati.
 (17) Put je čestitoga zla se kloniti;
 a ko pazi na put svoj sebi život čuva.
 (18) Prije propasti dolazi oholost,
 a uzanosit duh prije posrtaja.
 (19) Bolje je biti smjerna duha s potlačenim
 nego s oholim plijen dijeliti.
 (20) Koji na nalog pazi na dobro će naići,
 a blago onome što se u Jahvu uzda.
 (21) Mudar srcem razboritim će se zvati,
 a ugodne riječi uvjerljivost jačaju.
 (22) Razum je vrelo života onome koji ga ima,
 a ludost kaznu donosi ludima.
 (23) Srce mudroga poučava usta njegova

i jača uvjerljivost na njegovim usnama.

(24) Ugodne riječi saće su meda,
slast duši i lijek kostima.

(25) Ima puta koji se čovjeku pravim čini,
ali na kraju svome to je put smrti.

(26) Glad radnikova za nj radi,
jer ga tjeraju usta njegova.

(27) Čovjek nedostojan zlo iskopava,
i na usnama mu je oganj užareni.

(28) Pokvarenjak svađu zameće,
a klevetnik prisne prijatelje razdvaja.

(29) Nasilnik susjeda svoga mami
i navodi ga na put koji dobar nije.

(30) Onaj koji namiguje smišlja opacine;
zlo donosi onaj koji usne svoje stišće.

(31) Sijeda glava kruna je slave;
ona je na putu pravde.

(32) Koji se teško srđi od junaka je bolji,
a koji sobom vlada od osvojitelja grada.

(33) Žrijeb se u krilo baca, ali Jahvina je odluka
svaka.

17 Bolja je suha kora i mir s njom
nego kuća puna gozbe sa svađom.

(2) Sluga koji mudro postupa vladat će nad sinom
sramotnim,

i s braćom će dijeliti baštinu.

(3) Lonac je za taljenje – za srebro i peć za zlato,
a srca Jahve iskušava.

(4) Zlotvor opake usne sluša;

lažac pažnju na jezik poguban obraća.

(5) Koji siromaha zadirkuje Stvoritelju se njegovu
ruga;

koji se nesreći veseli neće nekažnjen proći.

(6) Unuci su kruna starcima,
a dika sinovima oci su njihovi.

(7) Divan govor ne dolikuje ludome,
još manje plemiću usne lažljive.

(8) Mito je čarobni kamen u očima onoga koji ga
daje;

kamo se god okrene, uspijeva.

(9) Ljubav traži onaj koji prijestup skriva,
a onaj koji glasinu širi prisne prijatelje razdvaja.

(10) Ukor dublje prodire u onoga koji razuma ima
nego u bezumnoga stotinu udaraca.

(11) Buntovan čovjek samo zlo traži,
zato mu se okrutan vjesnik šalje.

(12) Bolje je nabasati na medvjedicu kojoj su oteli
mlade

nego na bezumnoga u bezumlju njegovu.

(13) Koji dobro zlom uzvraća –

zlo mu iz kuće neće otići.

(14) Zametanje svađe puštanje je poplave,
zato se svađe kloni prije negoli ona izbije.

(15) Koji krivoga opravdava i koji pravednoga osu-
đuje –

obojica su jednako mrski Jahvi.

(16) U ruci bezumnoga, od kakve je koristi novac?
– Da mudrost kupi, kad nema razuma?!

(17) Prijatelj u svako doba voli,
i bratom u nevolji postaje.

(18) Čovjek nerazborit obavezuje se
i jamči pred bližnjim svojim.

(19) Onaj koji grijeh voli svađu voli,
a koji visoko kapiju diže propast traži.

(20) Onaj koji pokvareno srce ima nikakvo dobro
ne nalazi,

a koji je pokvarena jezika u zlo zapada.

(21) Kojemu se bezumnik rodi – na žalost mu je,
a ni otac budale nema radosti.

(22) Veselo je srce dobar lijek,
a duh neveseo kosti suši.

(23) Opaki uzima mito iz njedara
da bi puteve pravednosti izopacio.

(24) Mudrost je pred onim koji razuma ima,
a oči bezumnika tumaraju na kraj svijeta.

(25) Bezuman sin žalost je ocu svome
i gorčina onoj što ga je rodila.

(26) Ni pravednika ne valja kazniti
ni na plemića zbog čestitosti njegove udariti.

(27) Onaj koji riječi svoje obuzda znan je,
a koji je mirna duha razuman je.

(28) I bezuman, kad šuti, mudrim smatra se,
i razboritim, kad zatvori usne svoje.

18 Onaj koji se odvaja račun svoj traži;
svakoj se pouci protivi.

(2) Bezumnik u razumu ne uživa,
i samo se davanjem oduška srcu svome naslađuje.

(3) Kad opak čovjek dođe, i prijehir dolazi,
a sa sramotom poruga dolazi.

(4) Riječi iz usta čovjekovih duboke su vode;
vrelo je mudrosti potok pjenušavi.

(5) Ne valja pristran prema opakome biti
niti pravdu pravednome na sudu uskratiti.

(6) Usne bezumnoga svađu donose,
a usta njegova prizivaju udarce.

(7) Usta su bezumnome propast,
a usne njegove stupica duši njegovoj.

(8) Riječi su klevetnika kao slatki zalogaji
u najskrovitije dijelove tijela one zalaze.

(9) I ko je nemaran u poslu svome

brat je onome koji razara.

(10) Ime Jahvino kula je tvrda;

pravedan u nju utrčava i siguran je.

(11) Blago je bogatašu utvrda njegova,

i kao visok zid u mašti njegovoj.

(12) Prije propasti oholo je srce čovjekovo,

a poniznost ide pred slavom.

(13) Onaj koji odgovara prije negoli sasluša – ludost je to i bruka za nj.

(14) Duh čovjekov kadar je bolest trpjeti,

a slomljen duh ko će podnositi?

(15) Srce razboritog znanje stječe,

i uho mudrog znanje traži.

(16) Dar čovjeku put otvara

i vodi ga pred velikaše.

(17) U pravu izgleda prvi koji slučaj svoj iznosi, sve dok ne dođe drugi i ne zapita ga.

(18) Žrijeb svađu smiruje

i među moćnicima odlučuje.

(19) Uvrijeđeni brat tvrdi je od utvrde,

a svađe su poput demira na tvrđavi.

(20) Plodom s usta čovjekovih stomak će se njegov nasititi;

on će se nasititi rodом s usana svojih.

(21) Smrt i život jeziku su u vlasti,

a oni koji ga vole plod će njegov jesti.

(22) Koji ženu nađe sreću je našao

i blagonaklonost Jahvinu stekao.

(23) Siromah ponizno moli,

a bogataš grubo odgovara.

(24) Ima prijatelja s kojih se strada,⁷

a imade i prijatelj od brata vjerniji.

19 Bolji je siromah koji bezazleno hodi nego onaj opakih usana, i još bezuman.

(2) Ne valja čovjeku ni bez znanja biti,

a koji žuri – koraci mu s puta skrenu.

(3) Ludost čovjeku život upropaštava,

a srce njegovo na Jahvu je gnjevno.

(4) Blago prijatelje mnoge donosi

a siromaha prijatelj njegov ostavlja.

(5) Lažan svjedok neće nekažnjen proći,

a koji laži širi neće umaći.

(6) Mnogi blagonaklonost plemića traže,

a svako je prijatelj darodavcu.

(7) Siromaha sva braća njegova mrze;

još više ga ostavljaju prijatelji njegovi!

On ih riječima traži, ali njih nema.

(8) Onaj koji mudrost stječe vlastitu dušu svoju voli;

onaj koji razum čuva sreću pronalazi.

(9) Lažan svjedok neće nekažnjen proći, a koji laži širi, on će propasti.

(10) Raskoš ne dolikuje bezumnome;

još manje služi nad plemićem da vlada.

(11) Razboritost ne da čovjeku da se srdi,

a njegova je dika da prijestup oprost.

(12) Gnjev je kraljev kao kad lav riče,

a milost njegova kao rosa na travi.

(13) Bezuman sin propast je ocu svome,

a svadljivost ženina kao stalno prokišnjanje.

(14) Kuća i blago baština su od očeva,

a od Jahve je žena razumna.

(15) Lijenost tvrd san donosi,

a neradin čovjek ogladni.

(16) Koji se zapovijedima pokorava dušu svoju čuva, a umire onaj koji nehajno postupa.

(17) Ko je prema siromahu milostiv, taj Jahvi pozajmljuje,

i Jahve će ga za dobro djelo njegovo nagraditi.

(18) Karaj sina svoga dok nade ima,

ali ne poželi smrt njegovu.

(19) Uistinu će srdit čovjek kaznu platiti;

spasiš li ga, morat ćeš to opet učiniti.

(20) Poslušaj savjet i pouku prihvati

da bi poslije mudar bio.

(21) Mnogo je nakana u srcu čovjekovu,

ali će naum Jahvin prevagnuti.

(22) Što je u čovjeku lijepo – to je dobrota njegova,

a bolje je siromah nego lažac biti.

(23) Strah od Jahve životu vodi,

pa čovjek spokojno počiva, zlom netaknut.

(24) Ljenjivac ruku svoju u zdjelu umače,

ni ustima je svojim ne prinosi.

(25) Udari podrugljivca, pa će se lakovjerni opametiti,

a ukori onoga što razuma ima, pa će on znanje steći.

(26) Onaj koji oca zlostavlja i mater odgoni

sraman je i sramotan sin.

(27) Prestani slušati pouku, sine moj,

i od riječi ćeš spoznaje odlutati.

(28) Pokvaren svjedok pravdi se podruguje,

a usta opakog opačinu šire.

(29) Prutevi su za podrugljivce pripravljeni,

i udarci za leđa bezumnih.

20 Vino je podrugljivac, opojno piće galamdžija,

i ko god zbog njih zabludi mudar nije.

(2) Bijes je kraljev poput rike lava;

ko ga izaziva vlastiti život gubi.

⁷ Ovo može značiti i *S previše prijatelja čovjek strada.*

- (3) Čast je čovjeku kloniti se svađe, a svaki se bezumnik zavadi.
- (4) Ljenjivac u jesen ne ore; on moli u doba žetve, i nema ništa.
- (5) Nakana je u srcu čovjekovu kao voda duboka, a razuman je čovjek crpi.
- (6) Mnogo ljudi vjernost svoju obznanjuje, ali pouzdana čovjeka – ko je kadar pronaći?
- (7) Pravednik koji bezazleno hodi – blago li sinovima njegovim poslije njega.
- (8) Kralj koji na prijestolju pravde sjedi očima svojim sve zlo razviđa.
- (9) Ko može reći: “Ja sam očistio srce svoje; čist sam od grijeha svojega”?
- (10) Nejednaki utezi i nejednake mjere – oboje je Jahvi mrsko.
- (11) I dijete se po djelima svojim poznaje: je li čisto i pravo vladanje njegovo.
- (12) Uho koje čuje i oko koje vidi – oboje Jahve načini.
- (13) Ne voli san, da siromah ne postaneš; otvori oči svoje, i hljeba ćeš se nasititi.
- (14) “Ne valja, ne valja!” – veli kupac, a kad ode, onda se hvališe.
- (15) Ima zlata i mnogih dragulja, ali su dragocjenije usne spoznaje.
- (16) Uzmi haljinu onome koji jamči za neznanca i za stranca; drži je u zalogu.
- (17) Nečasno stečen hljeb sladak je čovjeku, ali mu se poslije usta šljunkom napune.
- (18) Skroji nakane savjetovanjem, a boj bij mudrim vođenjem.
- (19) Onaj koji kao klevetnik kruži tajne odaje, zato s brbljivcem ne druguj.
- (20) Onaj koji oca svoga ili mater svoju proklinje – svjetiljka će mu se u mrklome mraku utrnuti.
- (21) Baština u početku brzo stečena na kraju neće biti blagoslovljena.
- (22) Ne reci: “Ja ću zlo uzvratiti!”; sačekaj Jahvu, i on će te spasiti.
- (23) Nejednaki utezi mrski su Jahvi, a kriva vaga ne valja.
- (24) Koraci su čovjekovi po Jahvi, kako onda može čovjek put svoj razumjeti?
- (25) Čovjeku je zamka brzopleto reći: “Ovo je sveto!”, a poslije se o zavjetima svojim propitivati.
- (26) Mudar kralj izdvaja opake i preko njih točak nagoni.⁸
- (27) Duh čovjekov svjetiljka je Jahvina koja istražuje sve najskrovitije dijelove bića njegova.
- (28) Vjernost i iskrenost čuvaju kralja, i prijestolje svoje on čestitošću podupire.
- (29) Dika je mladića snaga njihova, a čast staraca sijeda kosa njihova.
- (30) Masnice i rane zlo sapiru, a udarci dijelove najskrovitije.
- 21** Srce je kraljevo kao vodotok u rukama Jahvinim; on ga okreće kamo god želi.
- (2) Put svakog čovjeka njemu se pravim čini, ali Jahve srca vaga.
- (3) Da se radi pravo i pravedno, Jahvi je od žrtve draže.
- (4) Ponosite oči i oholo srce – svjetiljka opakoga – grijeh su.
- (5) Nakane vrijednih sigurno su na korist, a onoga ko je nagao na bijedu.
- (6) Blago stečeno lažljivim jezikom para je koja iščezava, potraga za smrću.
- (7) Opake će odnijeti nasilje njihovo, jer oni odbijaju postupati pravedno.
- (8) Krivčev je put kriv, a ko je čist – njegovi su postupci pravi.
- (9) Bolje je u čošku na krovu živjeti nego sa svadljivom ženom kuću dijeliti.
- (10) Duša opakoga za zlom žudi; bližnji mu u očima milosti ne vidi.
- (11) Kad se podrugljivac kazni, lahkovjerni mudar postaje, a kad mudar poučen bude, on znanje crpi.
- (12) Pravedni⁹ motri na kuću opakoga i pokvarenjaka u propast okreće.
- (13) Onaj koji uho svoje pred vapajem siromahaa začepi i sam će zavapiti, ali mu se neće odazvati.
- (14) Potajni dar bijes obuzdava, a poklon u njedrima žestok gnjev.
- (15) Kad se pravedno čini, to je radost pravednome, a užas zlotvorima.
- (16) Čovjek koji s puta razuma odluta u društvu će mrtvih počivati.
- (17) Onaj koji uživanje voli siromah će postati, a ko voli vino i ulje neće se obogatiti.
- (18) Pokvarenjak je otkup pravednome, a nevjeran je na mjestu čestitog.
- (19) Bolje je živjeti u pustinji

⁸ Tj. kažnjava ih strogo ali pravedno.

⁹ Može se odnositi i na Boga i na čovjeka.

nego sa ženom svadljivom i čangrizavom.

(20) Ima vrijedna blaga i ulja u staništu mudroga, ali ih bezumnik proždire.

(21) Onaj koji pravdu i vjernost slijedi život, blagodat i čast nalazi.

(22) Mudar čovjek na grad moćnih juriša i razara utvrdu u koju se oni uzdaju.

(23) Onaj koji usta svoja i jezik svoj čuva dušu svoju od nevolje štiti.

(24) "Gordi", "ponositi" i "podrugljivac" imena su onome

koji drsko i oholo postupa.

(25) Želja će ljenjivca ubiti, jer ruke njegove odbijaju da rade.

(26) Po cijeli dan on žudi, a pravednik daje i ne šteti.

(27) Žrtva je opakoga mrska, a tek kad je sa zlom namjerom prinosi!

(28) Lažnog će svjedoka nestati, a koji sluša s uspjehom će svjedočiti.

(29) Opaki pokazuje drsko lice, a što se čestitog tiče, on put svoj osigurava.

(30) Nema mudrosti i nema razuma i nema savjeta protiv Jahve!

(31) Konj se za dan boja pripravlja, a pobjeda je u Jahve.

22 Dobro je ime poželjnije od golemoga blaga, blagonaklonost je bolja od srebra i zlata.

(2) Bogataš i siromah jedno zajedničko imaju: Jahve ih je obojicu stvorio.

(3) Pametan vidi zlo i sakrije se, a lahkovjerni idu dalje i zbog toga trpe.

(4) Nagrada je za poniznost i strah od Jahve bogatstvo, čast i život.

(5) Trnje i zamke na putu su pokvarenog; onaj koji se čuva daleko će od njih biti.

(6) Uputi dijete putem kojim treba poći, pa kad ono u godine zađe, s njega neće skrenuti.

(7) Bogataš nad siromahom vlada, a dužnik je sluga zajmodavcu.

(8) Onaj koji nepravdu sije nevolju će požnjeti, a pruta će srdžbe njegove nestati.

(9) Onaj koji je darežljiv blagoslovljen će biti, jer on dio hrane svoje siromahu daje.

(10) Otjeraj podrugljivca, i svađe će nestati, a i razdor i sramota će prestati.

(11) Onaj koji čisto srce voli i čiji je govor lijep – kralj mu je prijatelj.

(12) Oči Jahvine znanje čuvaju, a riječi vjerolomnoga on obesnažuje.

(13) Ljenjivac veli: "Eno lava napolju; stradat ću na ulici!"

(14) Usta su preljubnice jama duboka; na koga je Jahve gnjevan – u nju upada.

(15) Ludost je za srce djetinje vezana; prut pouke daleko će je od njega otjerati.

(16) Onaj koji siromaha tlači da bi sebi više stekao, ili bogatom poklone daje – samo će u siromaštvo zapasti.

Trideset izreka mudraca

(17) Prikloni uho svoje i poslušaj riječi mudroga, i upravi srce svoje znanju mojem;

(18) jer lijepo će biti budeš li ih ti u sebi čuvao, da one na usnama tvojim spremne budu.

(19) Da bi se ti u Jahvu uzdao, ja tebe danas podučavam, baš tebe.

(20) Nisam li ti ja trideset izvrsnih savjeta i pouka napisao,

(21) da te podučim stamenim riječima istine kako bi ti pravo odgovorio onome koji te poslao?

/1/

(22) Ne kradi od siromaha, jer je on siromašan, i ne satiri potlačenoga na sudištu;

(23) jer Jahve će slučaj njihov preuzeti i uzeti život onima koji ih pokradu.

/2/

(24) Ne druži se s čovjekom srditim i ne hodi s čovjekom koji se brzo razljuti,

(25) da ne bi puteve njegove zapamtio i sam se u zamku zapleo.

/3/

(26) Ne budi među onima koji se obavezuju, među onima koji za dugove jamče;

(27) ako ti nemaš čime platiti, zašto da ti on krevet ispod tebe izmakne?

/4/

(28) Ne pomiči stare međe što su ih očevi tvoji postavili.

/5/

(29) Vidiš li čovjeka spretna u poslu svome? – on će pred kraljevima stajati;

on neće stajati pred ljudima neznanim.

/6/

23 Kad s vladarom sjedaš da jedeš, dobro pazi šta je pred tobom¹⁰,

(2) i sebi nož pod grlo metni

¹⁰ Ili ko je pred tobom.

ako si čovjek proždrljiv.

(3) Ne žudi za poslasticama njegovim,
jer to je hrana varljiva.

/7/

(4) Ne muči se blago da stekneš,
okani se takve misli;

(5) kad oči svoje na njega baciš, nema ga,
jer ono sigurno sebi krila načini,
kao orao koji se put neba vine.

/8/

(6) Ne jedi hljeb tvrđice,

ne žudi za poslasticama njegovim;

(7) jer kako on u sebi misli, takav i jeste:
on ti veli: "Jedi i pij!"

ali srce njegovo uz tebe nije.

(8) Ti ćeš zalogaj što si ga pojeo ispljuvati
i uludo svoje riječi hvale potrošiti.

/9/

(9) Ne govori pred bezumnikom

jer će on mudrost riječi tvojih prezirati.

/10/

(10) Ne pomiči stare međe

i u polja siročadi ne zalazi;

(11) jer je Zaštitnik njihov jak,

on će se za slučaj njihov protiv tebe zauzeti.

/11/

(12) Prikloni srce svoje pouci

i uši svoje riječima spoznaje.

(13) Ne uskrati pouke djetetu;

ako ga i prutem udariš, ono neće umrijeti.

(14) Prutem ćeš ga udariti

i dušu njegovu iz Šeola izbaviti.

/12/

(15) Sine moj, ako ti je srce mudro,

i moje će srce razdragano biti;

(16) i nutrina će se moja radovati

kad ti usne probore ono što je pravo.

/13/

(17) Neka ti srce ne zavidi grešnicima,

već neka uvijek u strahu od Jahve živi.

(18) Budućnosti sigurno ima,

i nada tvoja neće propasti.

(19) Poslušaj, sine moj, i mudar budi,

i pravim putem srce svoje upravi.

/14/

(20) Ne budi s onima koji mnogo vina piju,

niti s onima koji meso proždiru;

(21) jer će pijanica i izjelica u siromaštvo zapasti,
i drijemež će ih u dronjke odjenuti.

/15/

(22) Poslušaj oca svoga, koji te je rodio,
i ne preziri mater svoju kad ostari.

/16/

(23) Kupuj istinu, a nemoj je prodavati,
stjeći mudrost, pouku i razum.

(24) Otac pravednoga silno će se radovati,
a koji mudra sina ima njime će se veseliti.

(25) Neka se otac tvoj i mati tvoja vesele,
i neka se raduje ona koja te rodila.

/17/

(26) Daj mi srce svoje, sine moj,

i nek ti se oči putevima mojim raduju.

(27) Jer bludnica je jama duboka,

a preljubnica bunar tijesan.

(28) Zbilja ona kao lopov vreba,

i nevjerne među ljudima umnožava.

/18/

(29) Ko je bolan? ko je čemeran?

ko je u zavadi? ko prigovara?

ko je u ranama nizašto? ko krv u očima ima? –

(30) oni koji dugo uz vino ostaju,

oni koji idu da miješano vino kušaju.

(31) Ne gledaj u vino kad je crveno,

kad ono u peharu zablista,

kad se glatko niz grlo spušta:

(32) na kraju ono kao zmija ujeda

i kao guja žaca.

(33) Oči će tvoje čudne stvari vidjeti,

a srce će ti naopake stvari zboriti.

(34) A ti ćeš biti kao onaj koji nasred mora liježe,

ili kao onaj koji liježe na vrh jarbola.

(35) "Udariše me, ali se ja ne razboljeh;

istukoše me, ali ja ne osjetih.

Kad ću se probuditi, da još jedno piće potražim?"

/19/

24 Ne zavidi zlim ljudima

niti poželi da s njima budeš;

(2) jer srca njihova nasilje snuju,

a usne njihove o nevolji govore.

/20/

(3) Mudročću se kuća gradi,

a razumom utvrđuje;

(4) i znanjem se sobe pune

svakim vrijednim i lijepim blagom.

/21/

(5) Bolje je znanje od sirove snage,

a znalac je od silnoga bolji;

(6) jer s mudrom uputom ti ćeš u boj poći,

a s mnogo savjetnika pobjeda dolazi.

/22/

(7) Mudrost je preuzvišena za budalu,
na kapiji¹¹ ona usta svojih ne otvara.

/23/

(8) Onoga koji nakani da zlo učini,
ljudi će smutljivcem zvati.

(9) Snovanje je ludosti grijeh,
a podrugljivac je mrzak ljudima.

/24/

(10) Kloneš li na dan nesreće,
slaba je snaga tvoja.

/25/

(11) Izbavi one što ih u smrt vode,
i one koji do stratišta posrću, o, zadrži ih!

(12) Ako ti kažeš: "Ali mi ne znadosmo za ovo",
ne razmatra li to onaj koji srca vaga?

I ne zna li to onaj koji dušu tvoju čuva?

I neće li on čovjeku prema djelu njegovu platiti?

/26/

(13) Sine moj, jedi med jer je dobar,
jeste, med je iz saća sladak okusu tvome;

(14) znaj da je takva mudrost duši tvojoj:
ako je nađeš, bit će budućnosti,

a nade tvoje neće nestati.

/27/

(15) Ne staj u zasjedu staništu pravednog, o po-
kvarenjače;

ne razaraj boravište njegovo;

(16) jer pravedni sedam puta padne, i opet ustane,
a opaki u nesreći posrće.

/28/

(17) Ne raduj se kad neprijatelj tvoj padne,
i neka ti se srce ne veseli kad on posrne;

(18) da to Jahve ne bi vidio i zamjerio,
i gnjev svoj od njega otklonio.

/29/

(19) Ne razdražuj se zbog zlotvora,
i ne zavidi opakima;

(20) jer za zla čovjeka nema budućnosti;
svjetiljka će se opakoga utrnuti.

/30/

(21) Sine moj, boj se Jahve i kralja;
ne udružuj se s onima koji su promjenljivi,

(22) jer nesreća njihova iznenada dolazi;
a ko zna kakva propast od njih dvojice dolazi?

Još nekoliko izreka mudraca

(23) I ovo su izreke mudrih.

Ne valja u suđenju pristrasan biti.

(24) Onoga koji opakome kaže: "Ti si pravedan"
ljudi će proklinjati, narodi će se nad njim gnušati;

(25) a oni koji opakoga ukore osjetit će zadovolj-
stvo,

i obilan će se blagoslov na njih spustiti.

(26) U usne ljubi

ko pravo odgovori.

(27) Svidi poslove svoje napolju

i polja svoja pripremi;

potom kuću sebi sagradi.

(28) Ne svjedoči protiv bližnjega svoga bez razloga,
i ne varaj usnama svojim.

(29) Ne reci: "Tako ću ja prema njemu postupiti
kako je on postupio prema meni;
vratit ću tom čovjeku za ono što je on učinio!"

(30) Prođoh pokraj polja ljenjivčeva

i pokraj vinograda čovjeka koji razuma nema,

(31) i gle, sve bijaše u čičak zaraslo;

zemlja bijaše koprivom pokrivena,

a kameni zid bijaše porušen.

(32) Kad to vidjeh, zamislih se,

pogledah i pouku uzeh.

(33) "Malo spavaj, malo drijemaj,

malo ruke za počinak sklopi";

(34) i doći će kao lopov neimaština tvoja,

i oskudica tvoja kao čovjek naoružan.

Druge Solomonove izreke

25 I ovo su izreke Solomonove što su ih prepri-
sali ljudi Hezekije, kralja Jehudina.

(2) Slava je Božija stvar prikriti,

a slava kraljevska stvar istražiti.

(3) Koliko su nebesa visoka i koliko je zemlja du-
boka,

toliko je srce kraljeva nedokučivo.

(4) Ukloni trosku sa srebra,

i eto tvari za zlatara;

(5) ukloni opakoga ispred kralja,

i na pravdi će mu se prijestolje utvrditi.

(6) Ne uznosi se pred kraljem,

i ne staj na mjesto velikaša;

(7) jer bolje je da ti se kaže: "Popni se ovamo!"

nego da te ponize pred plemićem.

Što su ti oči vidjele –

(8) s time ne žuri na sudište,

¹¹ Tj. na sudu.

jer šta ćeš učiniti na kraju
kad te ponizi bližnji tvoj?

(9) Raspravljaj o slučaju svome s bližnjim svojim,
i tuđu tajnu ne odaji,

(10) ili će te onaj koji je čuje ukoriti,
pa će se zao glas o tebi raširiti.

(11) Jabuke zlatne u posudama srebrenim –
to je riječ kazana u pravo vrijeme.

(12) Minduša zlatna i ukras od tanka zlata –
to je ukor mudraca uhu koje sluša.

(13) Kao studen snijega u doba žetve
pouzdan je glasnik onima koji ga šalju,
jer on krijepi dušu gospodara svojih.

(14) Oblaci i vjetar bez kiše –
to je čovjek koji se lažno hvališe darovima svojim.

(15) Strpljivošću se vladar može uvjeriti,
a mehak jezik i kost lomi.

(16) Jesi li našao meda? – Jedi koliko ti treba,
da se ne bi prejeo pa ga povratio.

(17) Neka ti noga rijetko u kuću bližnjega tvoga
zalazi,

da se on ne bi tebe zasitio, pa te zamrzio.

(18) Buzdohan i mač i oštra strijela –
to je čovjek koji protiv bližnjega svoga lažno svjedoči.

(19) Pokvaren zub i noga nestabilna –
to je pouzdanje u nevjerna čovjeka na dan nevolje.

(20) Koji u studenom danu haljinu skida, ili sirće
na sodi –

to je onaj koji uznemirenu srcu pjesme pjeva.

(21) Ako je gladan dušmanin tvoj, daj mu hrane
da jede;

i ako je žedan, daj mu vode da pije;

(22) jer ćeš mu time na glavu žeravicu zgrtati,¹²
a Jahve će te nagraditi.

(23) Vjetar sa sjevera kišu donosi,
a jezik koji ogovara lice ljutito.

(24) Bolje je na krovu u ćošku živjeti
nego sa svadljivom ženom kuću dijeliti.

(25) Studena voda žednoj duši –
to je dobra vijest iz zemlje daleke.

(26) Zamučeno vrelo i nečist bunar –
to je pravedan čovjek koji pred opakim uzmiče.

(27) Ne valja mnogo meda jesti,
niti je časno vlastitu slavu svoju tražiti.

(28) Srušen grad, bez zidova –
to je čovjek koji sobom ne može vladati.

26 Kao snijeg ljeti i kao kiša za žetve,
tako ni čast ne pristaje bezumnome.

(2) Kao vrabac kad prhne, kao lastavica kad poleti,
tako se ni bezrazložna kletva ne spušta.

(3) Bič je za konja, uzda za magarca,
a prut za leđa bezumnika.

(4) Ne odgovaraj bezumnome prema bezumlju
njegovu

da ne bi i ti kao on bio.

(5) Odgovori bezumniku kako bezumlje njegovo
traži,

da ne bi pomislio da je mudar.

(6) Noge sebi odsijeca i nasilje čini
ko po bezumnome poruku šalje.

(7) Noge bez koristi hromome –
takva je mudra izreka u ustima bezumnog.

(8) Kao onaj koji za pračku kamen privezuje,
takav je onaj koji bezumnome ukazuje čast.

(9) Trn u ruci pijanice –
takva je mudra izreka u ustima bezumnog.

(10) Strijelac koji svakoga ranjava –
takav je onaj koji bezumnika ili prolaznike unajmljuje.

(11) Kao pas koji se vraća bljuvotini svojoj,
takav je bezumnik koji bezumlje svoje ponavlja.

(12) Vidiš li čovjeka koji sam sebe mudrim vidi?
Više ima nade za bezumnika nego za njega.

(13) Ljenjivac veli: "Eno lava na putu!
Lav je na trgu!"

(14) Kao što se vrata na baglamama svojim okreću,
tako i lenjivac u postelji svojoj.

(15) Ljenjivac ruku svoju u zdjelu umače;
njemu je zamorno da je opet ustima svojim pri-

nese.

(16) Ljenjivac sam sebe vidi mudrijim
od sedam ljudi koji su kadri razborit odgovor dati.

(17) Onaj koji psa za uši hvata –
to je onaj koji se, prolazeći, upliće u svađu koja ga

se ne tiče.

(18) Kao mahnit čovjek koji baca
ugarke, strijele i pogibelj,

(19) takav je čovjek koji bližnjega svoga prevari,
pa kaže: "Samo sam se šalio!"

(20) Bez drveta, vatra se ugasi,
a gdje klevetnika nema, svađa se smiruje.

(21) Ugljen žeravici i drvo vatri –
to je svadljiv čovjek koji svađu potpaljuje.

(22) Riječi su klevetnika kao slatki zalogaji,
u najskrovitije dijelove tijela one zalaze.

¹² Tj. jer će izgorjeti od stida.

(23) Zemljana posuda uglađena – to su usne vatrene i srce pokvareno.
 (24) Onaj koji mrzi usnama se svojim prikriva, a u srcu svome on prijevaru gaji;
 (25) kad lijepo govori, ne vjeruj mu, jer sedam je mrskih djela u srcu njegovu.
 (26) Makar se mržnja njegova pod opsjenom krila, opačina njegova pred zborom će se otkriti.
 (27) Onaj koji jamu kopa u nju će upasti, a onaj koji kamen zakotrlja – na njeg će se vratiti.
 (28) Lažljiv jezik mrzi one koje satire, a laskava usta propast donose.

27 Ne hvali se sutrašnjim danom, jer ti ne znaš šta dan može donijeti.
 (2) Neka te drugi hvale, a ne usta tvoja; neznanac, a ne usne tvoje.
 (3) Kamen je težak i pijesak je težak, a draženje bezumnika teže je od oboga.
 (4) Gnjev je okrutan i srdžba je neukrotiva, ali ko će se ljubomori oduprijeti?
 (5) Bolji je javni ukor nego ljubav tajna.
 (6) Dobrih su namjera rane od prijatelja, a lažni su poljupci dušmana.
 (7) Sit čovjek med prezire, a gladnu čovjeku i gorko je slatko.
 (8) Kao ptica koja od gnijezda svog odluta, takav je čovjek koji od doma svoga odluta.
 (9) Ulje i miris srce obrađuju, tako je sladak i savjet čovjekov prijatelju njegovu.
 (10) Ne ostavljaj prijatelja svoga niti prijatelja oca svoga, i ne idi u kuću brata svoga kad te nevolja snađe; bolji je susjed u blizini nego brat u daljini.
 (11) Budi mudar, sine moj, i srce moje obrađuj, da ja odgovorim onome koji me kori.
 (12) Razborit čovjek vidi zlo i skriva se, lahkovjeran nastavlja dalje i kaznu trpi.
 (13) Uzmi haljinu onome koji za neznanca jamči; a za preljubnicu – drži ga u zalogu.
 (14) Onaj koji glasno u rano jutro prijatelja svoga blagosilja, to će mu se kao kletva uzeti.
 (15) Stalno prokišnjavanje u danu s kišom bez prestanka i svadljiva žena – jednaki su;
 (16) ko bi nju obuzdao vjetar bi obuzdao, i desnicom svojom ulje zahvaća.
 (17) Željezo oštri željezo, tako i čovjek oštri drugoga čovjeka.

(18) Onaj koji se o smokvi brine plodove će njene jesti, a onaj koji gospodara svoga čuva počašćen će biti.
 (19) Kao što se u vodi odraz lica vidi, tako se i u srcu vidi odraz čovjekov.
 (20) Šeol i Abadon nikada nisu siti, niti su ikada site oči čovjekove.
 (21) Lončić za taljenje je za srebro i peč za zlato, a svako se kuša hvalom koja mu se daje.
 (22) Makar ti bezumnoga tučkom u stupi skupa sa zdrobljenim žitom stucuo, bezumlje njegovo neće ga proći.
 (23) Dobro se pobrini za stada svoja, i pazi na krda svoja;
 (24) jer blago ne traje davijeka, niti kruna ostaje svim naraštajima.
 (25) Kad trave nestane i novo se rastinje pokaže, i bilje se planinsko sabere,
 (26) janjci će tebi za odjeću biti, a jarci će ti vrijednost polja pribaviti,
 (27) i imat ćeš bravljeg mlijeka dovoljno sebi za hranu, da čeljad svoju nahraniš, i da sluškinje svoje prehraniš.

28 Opaki bježe kad ih niko ne tjera, a pravedni su neustrašivi kao lav.
 (2) Zbog grijeha zemlje mnogo je u njoj vladara, a s razumnim i znanim čovjekom ona opstoji.
 (3) Vladar¹³ koji tlači ubogoga silna je kiša koja uroda ne ostavlja.
 (4) Oni koji Zakon ostave opakom veličaju, a koji se Zakona drže opiru mu se.
 (5) Zli ljudi ne razumiju pravednost, a oni koji Jahvu traže potpuno je razumiju.
 (6) Bolji je siromah čiji je put besporočan nego pokvareni, makar i bogat bio.
 (7) Onaj koji se zakona drži sin je razborit, a ko je prijatelj izjelicama sramoti oca svoga.
 (8) Onaj koji blago svoje kamatom i lihvom umnožava sabire ga onome koji je milostiv prema siromahu.
 (9) Onaj koji uho svoje, da ne sluša Zakon, ukloni – i molitva je njegova mrska.
 (10) Onaj koji čestitoga na zao put navodi sam će u vlastitu jamu upasti, a nedužni će dobro naslijediti.
 (11) Bogat čovjek sebe mudrim vidi, a siromah koji razuma ima prozret će ga.

¹³ Ili siromah.

- (12) Kad pravedan uspijeva, velika je slava,
a kad se opaki digne, ljudi se sakriju.
- (13) Onaj koji grijehе svoje sakriva neće sretan biti,
a ko ih prizna i okani ih se milost će naći.
- (14) Blago čovjeku Bogu odanu,
a onaj koji srce svoje tvrdokornim učini u nevolju će zapasti.
- (15) Lav koji riče i medvjed nasrtljivi –
to je opak vladar siromašnu narodu.
- (16) Vladar – veliki tlačitelj razuma nema,
a dugo živi koji nečasno stečenu zaradu mrzi.
- (17) Čovjek pritisnut krivicom za ljudsku krv
sve će do smrti bježati; neka mu niko ne pomaže.
- (18) Onaj koji nedužan hodi spašen će biti,
a ko je pokvaren najednom će sav propasti.
- (19) Onaj koji zemlju svoju radi izobilje će hrane imati,
a ko sanjarije slijedi u veliku će neimaštinu zapasti.
- (20) Pouzdan će čovjek obilno blagoslovljen biti,
a ko žuri da se obogati neće nekažnjen proći.
- (21) Ne valja pristrasan biti,
jer zbog kore hljeba čovjek će zgriješiti.
- (22) Pohlepan čovjek hrli za bogatstvom,
a ne zna da će ga neimaština stići.
- (23) Onaj koji čovjeka ukori naposljetku će više blagonaklonosti steći
od onoga koji laska.
- (24) Onaj koji oca svoga ili mater svoju pljačka
pa kaže: "To nije grijeh",
prijatelj je čovjeku razaraču.
- (25) Nadut čovjek svađu zameće,
a ko se u Jahvu uzda sretan će biti.
- (26) Onaj koji se u srce svoje uzda lud je,
a ko mudro hodi spašen će biti.
- (27) Onaj koji siromahu daje nikada neće oskudijevati,
a ko oči svoje zatvara mnoge će kletve trpjeti.
- (28) Kad se opaki dignu, ljudi se sakriju,
a kad ih nestane, pravedni se umnože.
- 29** Čovjek koji nakon mnogo ukora tvrdoglav
ostane
najednom će se skrhati, a lijeka neće biti.
- (2) Kad se pravedni umnože, ljudi se raduju,
a kad opaki zavlada, narod stenje.
- (3) Čovjek koji mudrost voli veseli oca svoga,
a ko s bludnicama druguje rasipa blago.
- (4) Kralj zemlju pravednošću učvršćuje,
a čovjek koji mito uzima ruši je.
- (5) Čovjek koji bližnjemu svome laska
mreža je razapeta za noge njegove.
- (6) Zao čovjek zbog grijehа u zamku upada,
a pravedan pjeva i veseli se.
- (7) Pravedan brine o pravima siromaha,
opaki tu brigu ne razumije.
- (8) Podrugljivci dižu grad na noge,
a mudri ljudi srdžbu otklanjaju.
- (9) Kad mudar čovjek ima spor s bezumnim,
bezumnik ili bjesni ili se smije, a mira nema.
- (10) Krvopije mrze nedužnoga,
a čestiti se za život njegov brinu.
- (11) Bezumnik uvijek pokazuje svoju srdžbu,
a mudar je čovjek obuzdava.
- (12) Ako vladar poslušа laži,
izopače se svi pomoćnici njegovi.
- (13) Siromah i tlačitelj u ovome su jednaki:
Jahve daje svjetlo očima obojice.
- (14) Ako kralj siromahu pošteno sudi,
prijestolje će se njegovo zauvijek učvrstiti.
- (15) Prut i ukor mudrost donose,
a dijete koje čini po svome sramoti mater svoju.
- (16) Kad se opaki umnože, grijeh se umnoži;
ali pravedni će vidjeti propast njihovu.
- (17) Karaj sina svoga, i on će ti mir donijeti;
i dušu će ti on obradovati.
- (18) Kad otkrovenja nema, narod je razuzdan,
a sretan je ko se Zakona drži.
- (19) Rob se ne može samo riječima poučavati;
jer ako i razumije, odgovora neće biti.
- (20) Vidiš li čovjeka koji nepromišljeno govori? –
više je nade za bezumnika nego za njega.
- (21) Ako se robu svome od malih nogu ugada,
naposljetku će ga i baštinikom naći.¹⁴
- (22) Srdit čovjek svađu zameće,
a nagao čovjek mnoge grijehе učini.
- (23) Čovjeka će oholost njegova poniziti,
a ponizan duh čast će steći.
- (24) Onaj koji je drug lopovu mrzi život svoj;
on čuje zakletvu, ali ništa ne govori.¹⁵
- (25) Strah od čovjeka zamku postavlja,
a ko se u Jahvu uzda uzdignut će biti.
- (26) Mnogi traže vladarovu naklonost,
a pravda čovjeku od Jahve dolazi.
- (27) Nepravedan čovjek mrzak je pravednom,
a ko je čestit na putu svome mrzak je opakome.

¹⁴ Tj. imat će nevolja s njim.

¹⁵ Tj. i pored zakletve ne želi istinito svjedočiti na sudu.

Izreke Agurove

30 Riječi Agura, sina Jakeova iz Mase.
Ovaj čovjek objavljuje: Umoran sam, Bože;
umoran sam, Bože; iznuren!

- (2) Ja sam sigurno gluplji od svakog čovjeka,
i ja nemam razuma ljudskog.
- (3) Ja ne učih mudrost
niti imam znanje Svetog.
- (4) Ko se na nebo uspeo pa sišao?
Ko je skupio vjetar u pesnicama svojim?
Ko je umotao vode u ogrtač svoj?
Ko je sve krajeve zemlje učvrstio?
Kako je ime njemu ili sinu njegovu?
– Ti sigurno znaš!
- (5) Svaka je riječ Božija provjerena;
on je štit onima koji u njemu utočište nalaze.
- (6) Ne dodaji riječima njegovim,
da te on ne bi ukorio, i da ti ne bi dokazani lažac
postao.
- (7) Za dvije stvari ja te molim,
ne odbij me prije nego što umrem:
- (8) udalji prijevaru i laži od mene,
ne daj mi ni neimaštine ni bogatstva;
nahrani me hranom koja mi pripada,
- (9) da se ja ne bih zasitio i zanijekao, pa upitao:
“Ko je Jahve?”
ili da ne bih u neimaštinu zapao, pa ukrao,
i ime Boga svoga obeščastio.
- (10) Ne kleveći roba gospodaru njegovu,
da te on ne bi prokleo, pa ti za to kriv bio.
- (11) Imade soj koji oca svoga kune,
a mater svoju ne blagosilja.
- (12) Imade soj koji sebe čistim vidi,
ali se nije oprao od nečisti svoje.
- (13) Imade soj – o, kako su mu oči uznosite,
a kapci mu se uzdižu!¹⁶
- (14) Imade soj kojemu su zubi mačevi
i kutnjaci noževi,
da bi potlačene na zemlji proždرو
i siromahe među ljudima.
- (15) Pijavica dvije kćeri ima:
“Daj, daj!”
Troje je što se neće zasititi,
četvero što neće reći: “Dosta!”:
- (16) Šeol i utroba jalova,
zemlja koja se nikad ne zasiti vodom
i vatra koja nikad ne kaže: “Dosta!”

- (17) Oko koje se ocu ruga
i mater prezire
iskopat će gavrani iz doline,
a orlići će ga pojesti.
- (18) Troje mi je čudesno,
a četvero ne razumijem:
- (19) put orla na nebu,
put zmije na stijeni,
put lađe nasred mora
i put čovjeka s djevojkom.
- (20) To je put preljubnice:
ona jede i usta svoja briše,
i veli: “Ja ništa loše nisam učinila.”
- (21) Zbog troga se zemlja trese,
i pod četvrtim izdržati ne može:
- (22) zbog roba kad kraljem postane
i budale kad se hrane zasiti,
- (23) zbog žene nevoljene kad se uda
i sluškinje kad zamijeni gospodaricu svoju.
- (24) Četvero je malo na zemlji,
ali je izuzetno mudro:
- (25) mravi nisu jak puk,
a oni hranu svoju ljeti spremaju;
- (26) jazavci¹⁷ nisu snažan puk,
pa opet oni u stijenama domove sebi prave;
- (27) skakavci nemaju kralja,
pa opet svi u redovima izlaze;
- (28) guštera možeš rukama uhvatiti,
pa se opet i u dvorima kraljevskim nađe.
- (29) Imade troje što ponosito korača,
i četvrto što dostojanstveno hodi:
- (30) lav – silan među zvijerima;
ni pred čim ne uzmiče;
- (31) pijetao što se šepuri, i jarac,
i kralj kad je vojska njegova s njim.
- (32) Ako si lud bio i uzdizao se,
ili ako si zlo snio, stavi ruku svoju na usta.
- (33) Jer kako maslo nastaje kad se mlijeko mete,
i kako krv poteče kad se nos pritisne,
tako i srdžba kad uzavri, svađa se zametne.

Izreke Lemueleve

31 Riječi kralja Lemuela iz Mase, kojima ga je
mati njegova naučila:

- (2) Šta, o sine moj?
I šta, o sine utrobe moje?

¹⁷ Izvorno *šefanim* (*Hyrax syriacus*) – male, plašljive životinje s krznom; žive na Sinajskome poluotoku, u sjevernoj Palestini i u predjelu Mrtvog mora.

¹⁶ U oholosti.

I šta, o sine zavjeta mojih?

- (3) Ne daji snage svoje ženama
ni muškosti svoje onima što kraljeve satiru.
(4) Nije za kraljeve, o Lemuele,
nije za kraljeve da vino piju,
niti za vladare da žestoka pića žele,
(5) jer će oni piti i zaboraviti ono što je naređeno,
i svim će potlačenim prava uskratiti.
(6) Daj opojno piće onome koji nestaje,
a vino onome kojemu je život gorak.
(7) Neka pije i neimaštinu svoju zaboravi,
i neka se nevolje svoje više ne sjeća.
(8) Otvori usta svoja za nijemoga,
za prava svih nesretnih.
(9) Otvori usta svoja, po pravdi sudi,
i brani prava potlačenih i siromašnih.

Opis divne žene

- (10) Vrsnu ženu ko može naći?
Jer ona mnogo više od dragulja vrijedi.
(11) Srce njenog muža na nju se oslanja,
i neće mu dobitka nedostajati.
(12) Ona mu dobro, a ne zlo, čini
sve dok živi.
(13) Ona vunu i lan prebire
i s uživanjem rukama svojim radi.
(14) Ona je kao lađa trgovačka;
iz daleka hranu svoju donosi.
(15) Dok je još noć, ona ustane
i čeljadi svojoj hranu dadne,
i sluškinjama svojim ono što ih spada.

- (16) Ona polje razgleda pa ga kupi;
od zarade svoje vinograd posadi.
(17) Snagom se opaše
i ruke svoje učvrsti.
(18) Ona osjeti da joj je dobitak dobar;
svjetiljka njena noću se ne gasi.
(19) Ruke svoje prema preslici pruža
i vretena se hvata.
(20) Potlačenom ruku svoju otvara,
i nevoljniku ruke svoje pruža.
(21) Ne boji se za čeljad svoju kad snijeg pada,
jer sva su čeljad njena u toplo odjevena.
(22) Ona za se pokrivače šije;
odjeća joj je tanki lan i purpur.
(23) Njezin je muž cijenjen na kapijama gradskim
kad sjedi među starješinama zemaljskim.
(24) Ona šije i prodaje haljine lanene,
a trgovce pojasima snabdijeva.
(25) Snaga i dostojanstvo njoj su odjeća,
i ona se smiješi budućim danima.
(26) Ona mudro usta svoja otvara,
a na jeziku joj je pouka ljubazna.
(27) Na put čeljadi svoje dobro motri
i ne jede kruh nerada.
(28) Djeca joj ustaju i blagosiljaju je;
i muž njezin, i on je hvali:
(29) "Mnoge žene uzvišene stvari čine,
ali ih sve ti nadvisuješ."
(30) Čar je varljiva, a ljepota prolazna;
žena koja se Jahve boji – ona će slavljena biti.
(31) Daj joj plod ruku njezinih,
i neka je na kapijama grada djela njena hvale.